

*Павленко С. О.,
кандидат юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності
та захисту прав інтелектуальної власності
Національної академії внутрішніх справ*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ТАКТИКИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню актуальних проблем правового регулювання оперативно-розшукової тактики в сучасній Україні. Зазначено, що провідне місце в системі нормативно-правових актів, які регулюють здійснення оперативно-розшукової діяльності, посідає Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». Однак слід зауважити, що цей нормативно-правовий акт не містить конкретних (чітких) приписів щодо оперативно-розшукової тактики. Це стосується також інших законів.

Натомість детально окремі положення, що складають основу оперативно-розшукової тактики (порядок дій (алгоритм) виявлення та документування, тактичні прийоми вжиття заходів оперативного (ініціативного) пошуку, застосування оперативно-технічних засобів, організаційно-тактичні особливості підбору та залучення особи до негласного співробітництва, способи введення та виведення з оперативної розробки тощо), визначено у відомчих підзаконних нормативно-правових актах, які, як правило, мають обмежений доступ (гриф секретності).

Встановлено, що сучасний стан нормативно-правового регулювання оперативно-розшукової діяльності загалом та її тактики зокрема відстає від потреб практики та потребує кардинального перегляду і суттєвого вдосконалення на законодавчому рівні. Вивчення матеріалів практики діяльності оперативних підрозділів та узагальнення даних опитування респондентів свідчать про те, що відсутність чіткого закріплення саме на законодавчому рівні положень, які регулюють організацію і тактику оперативно-розшукової діяльності, спричиняє серйозні недоліки та порушення законності у цій діяльності, що негативно позначається на результатах протидії злочинності (про що зазначило 76% опитаних).

Крім того, недооцінювання правових проблем оперативно-розшукової тактики або їх ігнорування на практиці приведе до нівелювання реалізації наступальності як одного з найважливіших спеціальних принципів оперативно-розшукової діяльності (про що зазначило 80% опитаних).

Наголошено на тому, що для розв'язання системних правових проблем організації і тактики оперативно-розшукової діяльності необхідно формувати та втілювати стратегію оперативно-розшукової діяльності.

Зазначено, що надзвичайно важливим кроком у процесі формування оперативно-розшукової стратегії стане ухвалення принципово нового нормативно-правового акта, який би регулював організацію і тактику оперативно-розшукової діяльності.

Ключові слова: правове регулювання, тактика, організація, проблеми, шляхи удосконалення, оперативні підрозділи.

Постановка проблеми. Ефективність тактики як основоположної категорії оперативно-розшукової діяльності значною мірою визначається станом її законодавчого та відомчого нормативно-правового забезпечення.

Як зазначається у науковій літературі, одним із напрямів удосконалення будь-якої діяльності є належне унормування її правової основи [1].

Стан наукового розроблення. На різних питаннях удосконалення нормативно-правової регламентації організації і тактики оперативно-розшукової діяльності неодноразово акцентували увагу такі вчені, як О.М. Бандурка, В.О. Біляєв, В.І. Василичук, Н.П. Водько, М.Л. Грібов, О.Ф. Долженков, І.П. Козаченко, Є.Д. Лук'яничков, Д.Й. Никифорчук, Ю.Ю. Орлов, В.Л. Ортинський, М.А. Погорецький, Н.Є. Філіпенко, С.І. Халимон, С.С. Чернявський, В.В. Шендрик, І.Р. Шинкаренко.

Водночас у зв'язку з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України нормативно-правові акти, які регулюють організацію і тактику оперативно-розшукової діяльності, потребують теоретичного обґрунтування та наукового осмислення, що зумовлює **актуальність дослідження**.

Метою статті є дослідження актуальних проблем правового регулювання оперативно-розшукової тактики в сучасній Україні та формулювання пропозицій щодо його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Розпочинаючи наше дослідження, зауважимо, що правову основу оперативно-розшукової тактики становлять нормативно-правові акти, які регулюють оперативно-розшукову діяльність загалом.

Як зазначалось нами в попередніх публікаціях [2, с. 153], тактика є однією з основних категорій оперативно-розшукової діяльності.

Підтвердженням того, що тактика є невід'ємною частиною оперативно-розшукової діяльності, можуть слугувати визначення окремих учених [3, с. 4; 4, с. 8; 5, с. 35–36; 6, с. 80], які, на наш погляд, слушно вважають, що правове регулювання оперативно-розшукової діяльності у вузькому значенні необхідно розглядати як сукупність нормативно-правових актів, які регламентують її організацію і тактику.

З огляду на вкладене можна констатувати, що нормативно-правове регулювання безпосередньо оперативно-розшукової тактики може бути умовним, оскільки тактика й організація тісно взаємопов'язані.

Зокрема, як зазначається у науковій літературі, у самій тактиці оперативно-розшукової діяльності особливе місце посідають елементи організаційного характеру, а в організації – тактичного [4, с. 13].

Сьогодні триває дискусія щодо класифікації нормативно-правових актів, які становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності.

Так, одні вчені до нормативно-правових актів, що регулюють оперативно-розшукову діяльність, відносять лише законодавчі акти [7], інші вважають, що, крім законодавчих актів, правове регулювання оперативно-розшукової діяльності здійснюється на підставі відомчих нормативно-правових актів [8].

Зрештою, не вдаючись до детального аналізу зазначених позицій, можемо зауважити, що обидва твердження є певною мірою обґрунтованими, оскільки сучасну правову основу складають нормативно-правові акти, які за юридичною силою поділяються на законодавчі (Конституція України, Закони України, що визначають загальні положення діяльності оперативних підрозділів, наприклад «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Державне бюро розслідувань», закони України, які визначають напрями оперативно-розшукової протидії окремим видам злочинів, зокрема «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»), міжвідомчі та відомчі підзаконні нормативно-правові акти (інструкції, положення, накази), значний перелік яких становить державну таємницю.

Безперечно, провідне місце в системі нормативно-правових актів, які регулюють здійснення оперативно-розшукової діяльності, посідає Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Однак слід зауважити, що цей нормативно-правовий акт не містить конкретних (чітких) приписів щодо оперативно-розшукової тактики. Це стосується також інших зазначених законів.

Натомість детально окремі положення, що складають основу оперативно-розшукової тактики (порядок дій (алгоритм) виявлення та документування, тактичні прийоми вжиття заходів оперативного (ініціативного) пошуку, застосування оперативно-технічних засобів, організаційно-тактичні особливості підбору та залучення особи до негласного співробітництва, способи введення та виведення з оперативної розробки тощо), визначено у відомчих підзаконних нормативно-правових актах, які, як правило, мають обмежений доступ (гриф секретності).

Водночас вивчення матеріалів практики діяльності оперативних підрозділів та узагальнення даних опитування респондентів свідчать про те, що відсутність чіткого закріплення саме на законодавчому рівні положень, які регулюють організацію і тактику оперативно-розшукової діяльності, спричиняє серйозні недоліки та порушення законності у цій діяльності, що негативно позначається на результатах протидії злочинності (про що зазначило 76% опитаних).

Крім того, на нашу думку, після прийняття чинного Кримінального процесуального кодексу України у 2012 році положення окремих нормативно-правових актів з обмеженим доступом (грифом секретності), які безпосередньо регулюють організацію і тактику оперативно-розшукової діяльності, потребують кардинального перегляду.

Слушною щодо цього є думка В.О. Біляєва про те, що необхідно визначитися, які саме нормативні положення організації і тактики оперативно-розшукової діяльності потребують віднесення до державної таємниці, а також зрозуміти, чи є дотри-

мання такого загального принципу доцільним у сучасних умовах [9, с. 254].

Крім того, існує низка інших важливих правових проблем оперативно-розшукової діяльності, які впливають на ефективність її організації і тактики та потребують вирішення на законодавчому рівні. Зокрема, узагальнений аналіз останніх публікацій [10–12] з означеної проблематики доводить, що серед основних проблем слід виділити такі, як недостатнє нормативно-правове регулювання повноважень суб'єктів оперативно-розшукової діяльності [10, с. 282]; недосконалість законодавчого визначення ОРД, поняття та переліку оперативно-розшукових заходів; відсутність правових підстав проведення ОРЗ задля виявлення та припинення злочинів, які готують і вчиняють в умовах конспірації (ч. 1, ч. 3 ст. 6, ч. 1, ч. 3 ст. 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»); нечіткість критеріїв достатності інформації для здійснення ОРД; недостатнє врегулювання сприяння здійсненню ОРД [11, с. 9–10]; неповний обсяг завдань оперативно-розшукової діяльності; відсутність спеціальних та деяких загальних принципів оперативно-розшукової діяльності [12].

Такої ж думки дотримується О.М. Бандурка, який стверджує, що сучасний стан оперативно-розшукової діяльності характеризується певною недосконалістю актів усіх рівнів, відсутністю офіційно визнаної концепції розвитку нормативно-правової бази щодо організації та функціонування системи боротьби зі злочинністю, роз'єднаністю суб'єктів, невиправданим дублюванням окремих функцій, недостатнім рівнем взаємодії і координації їх діяльності [13].

Крім того, неузгодженість кримінально-процесуального та оперативно-розшукового законодавства привела до низки правових проблем, які потребують свого розв'язання на законодавчому та науковому рівнях [12, с. 228], зокрема таких, як втрата оперативними підрозділами ініціативи в кримінальному провадженні (ст. 41 КПК України); брак чіткого законодавчого унормування можливості провадження в ОРС у разі виявлення ознак злочину (без внесення відомостей до ЄРДР); встановлення законом прямого зв'язку між порядком проведення ОРЗ і нормами КПК України (замість окремого самостійного унормування їх змісту й порядку проведення); неможливість у межах оперативного розроблення осіб, причетних до злочинів, вжиття низки важливих розвідувальних заходів (моніторинг банківських рахунків; спеціальний слідчий експеримент; імітування обстановки злочину) [11, с. 9–10].

Як слушно зазначають щодо цього видатні фахівці у сфері оперативно-розшукової діяльності С.М. Князєв, С.С. Чернявський і М.Л. Грібов, нині маємо розбалансовану гібридну модель діяльності оперативних підрозділів із нечіткими змістом і критеріями співвідношення оперативно-розшукової, кримінальної процесуальної, пошукової діяльності. Зазначена концептуальна неузгодженість перманентно виявляє наявні прогалини та спричиняє нові проблеми законодавчого, відомчого (міжвідомчого) нормативно-правового та організаційного характеру, які на практиці потребують невідкладного й ефективного розв'язання [11, с. 9].

Особливого значення в контексті нашого дослідження набувають питання щодо розмежування (співвідношення) тактики негласних слідчих (розшукових) дій і тактики оперативно-розшукових заходів.

Передусім варто наголосити на тому, що з прийняттям чинного КПК України (2012 рік) [14] законодавець уповноважив слідчого або за його дорученням працівника оперативного підрозділу фактично здійснювати «негласну діяльність» шляхом проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. До прийняття цієї законодавчої правової новели такі дії уповноважені на те оперативні підрозділи проводили винятково під час здійснення оперативно-розшукової діяльності [15, с. 15].

На переконання М.В. Даньшина, ця норма стимулювала взаємопроникнення криміналістики й теорії оперативно-розшукової діяльності [16]. Через це дослідники [17] стикаються із суто практичним питанням стосовно того, положеннями якої науки мають керуватися оперативні працівники під час виконання доручень слідчого, прокурора на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Це питання є дискусійним і потребує якнайшвидшого вирішення. Спробуємо розібратися в ньому більш детально.

Аналіз положень окремих нормативно-правових актів [14; 18; 19; 20], у тому числі з обмеженим доступом, свідчить про те, що тактика негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів фактично поєднана спільною метою, якою є запобігання тяжким або особливо тяжким злочинам, за винятком випадків, передбачених КПК України.

Беззаперечним є висновок про те, що слідчі дії (гласні та негласні) мають спільні з оперативно-розшуковими заходами ознаки (йдеться про прийоми та методи отримання інформації, що має значення для доказування чи провадження, схожі пізнавальні засоби, терміни, підстави) [21, с. 110]. Слід також зауважити, що в основу тактики слідчих дій і тактики оперативно-розшукових заходів покладено схожі за змістом тактичні прийоми, засновані на спільних галузях різних наук (логіки, психології, педагогіки, математики) та інших галузях знань [15, с. 15].

Незважаючи на окремі спільні ознаки тактики проведення негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів, слід пам'ятати, що тактику слідчих дій традиційно розглядають у межах криміналістики, натомість оперативно-розшукові заходи є предметом вивчення теорії оперативно-розшукової діяльності [15, с. 15].

Більш того, окремі дослідники зауважують [22], що оперативно-розшукові заходи та негласні слідчі (розшукові) дії суттєво різняться між собою за метою і завданнями; фактичними та юридичними підставами проведення; правовим статусом суб'єктів їх здійснення і, відповідно, характером правовідносин, що виникають під час їх здійснення; сферами здійснення; процесуальним значенням отриманих результатів; об'єктом, формами й методами відомчого контролю та прокурорського нагляду за їх здійсненням, чим зумовлена їх відособленість [22].

Варто уваги в цьому контексті є думка А.А. Ковалю, який вважає негласні слідчі (розшукові) дії новою правовою категорією, наділеною власними ознаками, що, попри однорідну з оперативно-розшуковими заходами природу, не є до них ідентичною [21]. Відповідно, тактика проведення негласних слідчих (розшукових) дій має певні особливості, відмінні від тактики оперативно-розшукових заходів [15, с. 16].

Зважаючи на викладене, доходимо висновку, що сучасний стан нормативно-правового регулювання оперативно-розшукової діяльності загалом і її тактики зокрема відає від потреб

практики та потребує кардинального перегляду й суттєвого вдосконалення на законодавчому рівні.

Зрештою, аналіз наукової літератури [4] та узагальнення результатів опитування працівників оперативних підрозділів доводять, що недооцінювання зазначених правових проблем оперативно-розшукової тактики або їх ігнорування на практиці приведе до нівелювання реалізації наступальності як одного з найважливіших спеціальних принципів оперативно-розшукової діяльності (про що говорить 80% опитаних).

У цьому контексті, на нашу думку, для розв'язання наведених системних правових проблем організації і тактики оперативно-розшукової діяльності необхідно формувати та втілювати стратегію оперативно-розшукової діяльності.

Як зазначається в теорії оперативно-розшукової діяльності, саме оперативно-розшукова стратегія включає заходи щодо вдосконалення законодавства [23, с. 111].

Такої ж думки дотримуються вчені-криміналісти, які наголошують на тому, що криміналістична стратегія, як і будь-яка інша юридична стратегія, будується на основі взаємозв'язку із законами та іншими нормативно-правовими актами [24].

При цьому В.П. Шиєнок переконаний у тому, що стратегія як категорія поки що не знайшла свого сталого застосування та місця в теорії оперативно-розшукової діяльності [25, с. 108].

Проте основні питання цієї проблематики не отримали належного висвітлення серед науковців. Зокрема, аналіз спеціальної наукової літератури свідчить про те, що за часів незалежності України безпосередньо монографічні дослідження, присвячені теоретичним, правовим та праксеологічним основам стратегії в оперативно-розшуковій діяльності, не видавалися.

Можна говорити про окремі, фрагментарні випадки використання цього поняття [23; 25, с. 108].

Так, аналіз наукової літератури доводить, що цій проблематиці присвячені лише окремі публікації, зокрема стаття згаданого білоруського вченого В.П. Шиєнка з теми «Оперативно-розшукова стратегія» (2005 рік) [23] та дослідження вітчизняних учених О.Ф. Долженкова і Р.В. Тарасенка з теми «Стратегія як категорія теорії криміналістики та оперативно-розшукової діяльності» (2017 рік) [26].

При цьому значення наукової розробки оперативно-розшукової стратегії для теорії та практики ОРД важко переоцінити.

Слушною щодо цього є думка О.Ю. Шумилова про те, що в теорії оперативно-розшукової стратегії передусім підлягають вивченню оперативно-стратегічний характер впливу на злочинність та інші об'єкти сучасної ОРД, закономірності, принципи, зміст і форми здійснення ОРД у стратегічному масштабі (на загальнодержавному рівні і, можливо, рівнях відповідних суб'єктів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність) [27, с. 195–196].

На переконання В.В. Бірюкова, основною рисою стратегії, чим вона відрізняється від тактики, є те, що порівняно з нею вона охоплює глобальні стратегічні завдання [28, с. 68].

Стратегічні рішення в оперативно-розшуковій діяльності спрямовані на вирішення складних основоположних завдань сфери боротьби зі злочинністю, що значно виходять за межі окремих кримінальних чи оперативно-розшукових проваджень. Такі рішення приймаються урядом держави, вищим керівництвом Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції України [26, с. 155].

Отже, як зазначають О.Ф. Долженков та Р.В. Тарасенко, оперативно-розшукова тактика є інструментом реалізації оперативно-розшукової стратегії та підпорядкована основній меті цієї стратегії [26, с. 155].

Яскравим прикладом наших аргументів може слугувати вислів давньокитайського стратега і мислителя Сунь-цзи, який наголошував на тому, що «тактика без стратегії – це просто метушня перед поразкою» [29].

Водночас, незважаючи на важливість такого напрямку, аналіз практики оперативних підрозділів свідчить про неналежний рівень стратегії в оперативно-розшуковій діяльності, що передусім виявляється у застарілості (неактуальності) окремих законних та підзаконних відомчих нормативно-правових актів, які регулюють негласну роботу та оперативно-розшукову діяльність оперативних працівників і не враховують сучасні методи злочинної діяльності організованої злочинності.

З огляду на викладене можна констатувати, що надзвичайно важливим кроком у процесі формування оперативно-розшукової стратегії стане ухвалення принципово нового нормативно-правового акта, який би регулював організацію і тактику оперативно-розшукової діяльності. У цьому контексті заслуговує на увагу думка окремих учених про необхідність прийняття оперативно-розшукового кодексу, який би став результатом систематизації норм узагальненого Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»; норм, що визначають статус оперативних підрозділів кримінальної поліції; положень відомчих нормативних актів, що регламентують організацію і тактику ОРД відповідних оперативних підрозділів [30; 31, с. 155].

Як слушно зазначають щодо цього деякі вчені, повноцінна законодавча регламентація діяльності оперативних підрозділів має не тільки заповнити порожні місця в законодавстві, але й усунути підґрунтя для маніпулювань стосовно незаконності ОРД і поширених порушень у цій сфері [7, с. 94; 9, с. 254].

Звісно, стратегія в оперативно-розшуковій діяльності – це більш широке поняття, ніж тактика в оперативно-розшуковій діяльності, однак, як не парадоксально це звучить, оперативно-розшукова тактика має свій стратегічний напрям, такий як протидія організованій злочинності [32].

Водночас результати аналізу наукової літератури та вивчення матеріалів практики доводять, що з огляду на зміцнення позицій організованої злочинності, зумовлене підвищенням рівня її професіоналізму, технічної оснащеності, розширенням мережі корумпованих зв'язків, першочергового значення набуває якісне оновлення положень загальної та спеціальної оперативно-розшукової тактики. Наприклад, опитування працівників оперативних підрозділів засвідчує, що надзвичайно актуальним є методичне забезпечення практичних працівників оперативних підрозділів тактичними рекомендаціями щодо тактики оперативно-розшукової протидії окремим видам кримінальних правопорушень, пов'язаних із торгівлею людьми (78%); нелегальною міграцією (74%); кіберзлочинністю (73,2%); незаконним збутом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (70,1%); етнічною злочинністю (69%); екстремізмом (67,3%); тероризмом (64,7%); іншими видами кримінальних правопорушень, що є наслідком організованої злочинної діяльності (68%). Особливого значення набувають шляхи вдосконалення правового регулювання оперативно-розшукової протидії протиправній діяльності осіб, які перебувають у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «злочинця в законі», про що зазначило 89% опитаних [15, с. 14].

Слід також погодитися з твердженнями окремих науковців [23, с. 111] про те, що центральне місце в стратегії розвитку оперативно-розшукової діяльності мають посідати заходи зі створення стійкого професійного ядра оперативних працівників, що відповідають найвищим морально-етичним вимогам. Саме люди є тим безцінним потенціалом, що здатні створити і реалізувати стратегічні плани будь-якої складності. На створення та відтворення кадрової складової частини оперативно-розшукової стратегії потрібні роки напруженої праці вчених, практиків, педагогів тощо.

З огляду на це правильним є висновок, що професіоналізм та належна підготовка поліцейських (працівників оперативних підрозділів) мають бути визначальними чинниками в умовах реформування системи освіти МВС відповідно до європейських стандартів [33].

Висновки і пропозиції. На підставі узагальнення основних положень проблем правового регулювання оперативно-розшукової тактики отримані такі результати.

Констатовано, що сучасний стан нормативно-правового регулювання оперативно-розшукової діяльності загалом та її тактики зокрема відстає від потреб практики та потребує кардинального перегляду й суттєвого вдосконалення на законодавчому рівні. Крім того, існує низка інших важливих правових проблем оперативно-розшукової діяльності, які впливають на ефективність її організації і тактики та потребують вирішення.

Вивчення матеріалів практики діяльності оперативних підрозділів та узагальнення даних опитування респондентів свідчать про те, що відсутність чіткого закріплення саме на законодавчому рівні положень, які регулюють організацію і тактику оперативно-розшукової діяльності, спричиняє серйозні недоліки та порушення законності у цій діяльності, що негативно позначається на результатах протидії злочинності (про що зазначило 76% опитаних).

Наголошено на тому, що для розв'язання системних правових проблем організації і тактики оперативно-розшукової діяльності необхідно формувати та втілювати стратегію оперативно-розшукової діяльності.

Зазначається, що надзвичайно важливим кроком у процесі формування оперативно-розшукової стратегії стане ухвалення принципово нового нормативно-правового акта, який би регулював організацію і тактику оперативно-розшукової діяльності.

Література:

1. Половников В.В., Халимон С.І. Проблеми правового регулювання оперативно-розшукової діяльності: пошук шляхів вирішення. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Юридичні науки»*. 2017. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2017_3_4.
2. Павлик С.О. Генезис правового регулювання оперативно-розшукової тактики. *Правова держава*. 2021. № 43. С. 151–168.
3. Железняк Т.И. Проблемы законодательного регулирования оперативно-розыскной деятельности : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Иркутск, 2007. 23 с.
4. Щетнев Л.Е. Правовое регулирование организации и тактики оперативно-розыскной деятельности в уголовно-исполнительной системе : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Владимир, 2011. 25 с.
5. Козаченко І.П., Регульський В.Л. Правові, морально-етичні та організаційні основи оперативно-розшукової діяльності. Львів : ЛІВС при НАВСУ, 2000. 219 с.

6. Філіпенко Н.С. Проблеми правового регулювання діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ України. *Форум права*. 2005. № 1. С. 78–95. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2005-1/05fnevsu.pdf>.
7. Основы оперативно-розыскной деятельности : учебник / под ред. В.Б. Рушайло. 3-е изд., стереотип. Санкт-Петербург : Лань, 2001. 720 с.
8. Басецкий И.И. Научно-практический комментарий к Закону Республики Беларусь «Об оперативно-розыскной деятельности». *Пути совершенствования ОРД в условиях правовой реформы*. Минск, 1993. С. 10.
9. Біляєв В.О. Сучасний стан та проблеми правового забезпечення діяльності підрозділів карного розшуку ОВС України. *Ученые записки Крымского федерального университета имени В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2012. № 2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/suchasniy-stan-ta-problemi-pravovogo-zabezpechennyadiyalnosti-pidrozdliv-karnogo-rozshuku-ovs-ukrayini>.
10. Перепелиця М.М. Оперативно-розшукова діяльність: минуле, сьогодення, майбутнє. *Форум права*. 2014. № 3. С. 279–283.
11. Князев С.М., Чернявський С.С., Грібов М.Л. Законодавче регулювання оперативно-розшукової діяльності: проблеми та шляхи їх розв'язання. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 2 (20). С. 8–20. DOI: <https://doi.org/10.33270/04202002.8>.
12. Шинкаренко І.Р. Проблеми формування сучасної нормативної бази оперативно-розшукової діяльності відповідно до чинного Кримінального процесуального кодексу. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 226–238.
13. Бандурка О.М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності : монографія. Харків : Золота миля, 2012. 620 с.
14. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10. № 11–12. № 13. Ст. 88.
15. Павленко С.О. Сутність і зміст поняття «оперативно-розшукова тактика». *Теорія і практика правознавства*. 2018. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2018_2_16.
16. Даньшин М.В. Проблема диференціації криміналістики та теорії оперативно-розшукової діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 2. С. 234–237.
17. Грібов М.Л. Співвідношення криміналістичної та оперативно-розшукової тактики. *Криміналістичний вісник*. 2015. № 1(23). С. 6–13.
18. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.
19. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : Наказ МВС України від 6 липня 2017 року № 570. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#Text>.
20. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : Наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 року № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>.
21. Коваль А.А. Проблема співвідношення негласних слідчих (розшукових) дій з оперативно-розшуковими заходами. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. Т. 1. С. 108–112.
22. Погорецький М.А., Сергеева Д.Б. Негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукові заходи: поняття, сутність і співвідношення. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 3. С. 137–141.
23. Шиенок В.П. Оперативно-розыскная стратегия. *Вестник академии МВД Республики Беларусь*. 2005. № 2 (1). С. 108–112.
24. Хижняк Д.С. Криминалистическая стратегия расследования преступлений и борьбы с ними. *Вестник Саратовской государственной юридической академии*. 2016. № 2 (109). С. 229–234. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kriminalisticheskaya-strategiya-rassledovaniya-prestupleniy-i-borby-s-nimi>.
25. Егизарян Г.Г. Стратегия борьбы с организованной преступностью в Содружестве независимых государств : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Минск, 2001.
26. Долженков О.Ф., Тарасенко Р.В. Стратегія як категорія теорії криміналістики та оперативно-розшукової діяльності. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 2. С. 150–156.
27. Шумилов А.Ю. Оперативно-розыскная наука в Российской Федерации : монография : в 3 т. Т. I : Оперативно-розыскная деятельность и формирование науки о ней. Москва : Шумилова И.И., 2013. 455 с. (Теория и практика профессионального сыска).
28. Бірюков В.В. Криміналістична стратегія: перспективи науки і практики. *Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2012. Вип. 3. С. 71–80.
29. Сунь Цзы : цитати. URL: <https://ru.citaty.net/avtory/sun-tszy>.
30. Біляєв В.О. Правові проблеми пошуку оперативної інформації. *Науковий вісник Юридичної академії МВС України*. 2003. № 1. С. 55–61.
31. Ноздрін Д.О. Деякі проблеми нормативно-правового регулювання протидії підрозділів карного розшуку злочинам у сфері незаконного обігу синтетичних наркотичних засобів. *Науковий вісник Ужгородського юридичного інституту*. 2013. С. 153–155.
32. Яцишин М.В. Поняття та складові елементи стратегії і тактики запобігання злочинам в установах виконання покарань України. *Юридична Україна*. 2009. № 3. С. 111–115.
33. Павленко С.О. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи освіти МВС України відповідно до європейських стандартів. *Молодий вчений*. 2017. № 4 (44). С. 331–336.

Pavlenko S. The current state and problems of legal regulation of operational and investigative tactics

Summary. The article is devoted to the study of current problems of legal regulation of operational and investigative tactics in modern Ukraine. It is noted that the leading place in the system of normative-legal acts, which regulate the implementation of operative-search activity, belongs to the Law of Ukraine “On operative-search activity”. However, it should be noted that this legal act does not contain specific (clear) instructions on operational and investigative tactics. This also applies to the other laws mentioned above.

Instead, in detail some provisions that form the basis of operational and investigative tactics (procedure) (algorithm) for detection and documentation, tactics of operational (initiative) search, use of operational and technical means, organizational and tactical features of selection and involvement of a person in covert cooperation, methods of input and output from operational development, etc.), are defined in departmental bylaws, which, as a rule, have limited access (classification).

It is established that the current state of regulatory and legal regulation of operational and investigative activities and its tactics in particular lags behind the needs of practice and needs to be radically revised and significantly improved at the legislative level. The study of the materials of the practice of operational units and generalized survey data show that the lack of clear enshrinement at the legislative level of the provisions governing the organization and tactics of operational and investigative activities causes serious shortcomings and violations of the law, which negatively

affects the results, crime prevention (as noted by 76% of respondents).

In addition, underestimating the legal problems of operational and investigative tactics or ignoring them in practice will lead to the leveling of the implementation of offensiveness as one of the most important special principles of operational and investigative activities (as noted by 80% of respondents).

It is emphasized that in order to solve systemic legal problems of the organization and tactics of operative-search

activity it is necessary to form and implement the strategy of operative-search activity.

It is noted that an extremely important step in the process of forming an operational and investigative strategy will be the adoption of a fundamentally new legal act that would regulate the organization and tactics of operational and investigative activities.

Key words: legal regulation, tactics, organization, problems, ways of improvement, operative divisions.